

κάμποσοι δημοτικισμοί, έγινε μάλλον λόγους τέρθο του είδος Γαβριηλίδικο.

Τέλος όταν πήραμε τὰ ἐπιχειρήματα ἕνα ἕνα καὶ τὰ συζητήσαμε μὲ τρόπο ἀπάνω κάτω Ψυχάρικο, —σου δίνω τὸ λόγο μου, ἀγαπητέ μου Νουμά— μήτε λέξη καθαρεύουσα δὲν εἶχαν τὰ λόγια του. Παρὰ κατακυλούσαν γάργαρα καὶ καθάρια σὰν τὰ νερά στῆς ρεματιᾶς τὰ χαλίγια.

Ἔτσι, σὲ λίγη ὥρα μέσα, διάβασα καὶ μελέτησα τὴν ἱστορία τοῦ Γλωσσικοῦ μας Ἀγώνα.

Ἀθήνα, 3—9—05.

ΚΟΣΜΑΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ

Η ΖΥΓΑΡΙΑ

Στὸ φίλο I. Σιώτη

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸ, σ' ἐκεῖνο τὸν τόπο, εἶχανε δύο θεοὺς· τὸν Ἀπάνω καὶ τὸν Κάτω.

Ὅσοι πιστέβανε τὸν Ἀπάνω, τὸ θεὸ τοῦ Οὐρανοῦ νὰ ποῦμε, λέγανε πού ὁ κόσμος πού ζοῦμε εἶναι ψέφτικος καὶ μάταιος καὶ πού ὁ θάνατος μᾶς φέρνει στὴν ἀληθινή ζωὴ. Πού ὅσο πιότερα σ' ἀπὸ τὸν κόσμο στερηθοῦμε τόσο πιότερα θὰ ἀπολάψουμε στὸν ἄλλο. Πού ἕνας εἶναι ὁ θεὸς, ὁ Ἀπάνω.

Ὅσοι πάλι πιστέβανε στὸν Κάτω, μ' ἄλλα λόγια τὸ θεὸ τῆς Γῆς, λέγανε πού γιὰ τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἔχει ἄλλο κόσμο. Πού ἕνας εἶναι ὁ ἀληθινὸς κόσμος, ἀπὸς πού βλέπουμε τὰ μάτια μας. Ὅ,τι φᾶς κι ὅ,τι πιεῖς σ' ἀπὸ τὸν κόσμο. Πέθανες τελέψανε ὅλα.

Τὸ λοιπὸν, εἶτανε δύο γειτόνοι, ὁ κύρ Γιώργης κι ὁ κύρ Γιάννης, πού πιστέβανε ὁ ἕνας τὸν Ἀπάνω θεὸ κι ὁ ἄλλος τὸν Κάτω. Κι οἱ δύο τους εἶχανε καλὰ τὸ ἐδικό τους σπίτια, χωράφια, ἀμπέλια, ζῶα καὶ χρηματικά. Τὰ βρόικανε ἀπὸ τοὺς γονιούς τους.

Ὁ κύρ Γιώργης εἶτανε ἕνας καλὸς, καλῶτατος ἀνθρώπος. Τῆς ψυχῆς του, πού λένε. Οἱ ἀνθρώποι του τρώγανε καὶ πίνανε ὅσο τραβοῦσε ἡ ὄρεξή τους. Οἱ ἐργάτες του ἐργαζότανε ὅσο θέλανε. Κοντὰ μεσημέρι πιάνανε δουλιὰ, κοντὰ μεσημέρι φεύγανε. Πολύ πολύ, ὁ κύρ Γιώργης, δὲ σκοτιζότανε ἂν τ' ἀμπέλια του θὰ κάμουν κρασί καὶ τὰ χωράφια του σιτάρι. Ἄν πήγαινε καλὰ ἡ ἐσοδιά, κρατοῦσε ὅ,τι τοῦ χρειάζοτανε γιὰ τὴ θροφή του, καὶ τὰ περισσότερα τὰ μοίραζε στοὺς φτωχοὺς.

Ὁ κύρ Γιάννης, τὸ ἐνάντιο, εἶτανε ἕνας παμπόνηρος καὶ τετραπερασμένος ἀνθρώπος. Κοίταζε μὲ κάθε τρόπο, καὶ μὲ κλεψιᾶς ἀκόμα, πῶς νὰ πολύνει τὴν περιουσία του καὶ νὰ τὴ χαρῆ ἀπὸς μονάχα. Πέθαινε στὴ δουλιὰ τους ἀνθρώπους του καὶ τὰ ζῶα του. Φαγὶ μὲ τὸ δράμι· ξύλο μὲ τὸ καντάρι. Τῆς ἐσοδιᾶς του τίς φύλαγε νὰ τίς πουλήσει σὰν ψοφοῦσε πιά ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν πείνα. Τὰ χρήματά του τὰ τόκιζε ἐκατὸ τὰ ἐκατό. Ἐγίνονε τὸν κόσμο μὲ μιὰ λέξη.

Ὅλ' ἀφτά, κακὰ ψυχρά, δὲ θὰ τὸν ἐμελλε τὸν κύρ Γιώργη, ἂν ὁ γείτονάς του, ὁ κύρ Γιάννης, δὲν τὸν ἐνοχλοῦσε κάθε μέρα καὶ δὲν τὰ ἔβαζε μαζί του.

Τὶ θέλει καὶ δὲν τοῦ ἔκανε: Χαλνοῦσε τίς φραγιᾶς καὶ τὰ σκαρτὰ του. Πειραζε τὰ ζῶα του. Τὸν ἔβριζε. Τόνε συκοφαντοῦσε. Τόνε ραδιοργοῦσε. Τοῦ ἔκλεβε τίς ἐσοδιᾶς του. Καὶ τὸ πιδ χειρότερο τοῦ ἔ-

βγαζε τὴν χωραφιῶν του τὰ σταλίγια καὶ τοῦ ἀρπαζε τὴ γῆ του.

Ὁ κύρ Γιώργης παράβλεπε γιὰ ὅλ' ἀφτά καὶ τοῦ ἔλεγε μὲ καλοσύνη.

— Τὶ βγάζεις, καημένε γείτονα, νὰ θησαυρίζεις; Μαζί σου θὰ τὰ πάρεις; Ἄβριο θὰ πεθάνεις καὶ θὰ τὰ βροῦνε ἄλλοι. Κοίταξε λιγάκι τὴν ψυχὴ σου νὰ τὴν πᾶς στὸν ἄλλο κόσμο πιδ λαφοῖά ἀπὸ τίς ἀμαρτίες τουτουνοῦ.

— Χτῆνο! Ἀνίκανε! Τεμπέλη! τοῦ ἀπολογιότανε ὁ κύρ Γιάννης. Δὲ βλέπεις πού ψώριασες καὶ κάθισαι στὸν ἥλιο περιμένοντας νὰ πέσει ἕνα κομμάτι φωμὶ γιὰ νὰ τὸ φᾶς, μόνο μου θὲς καὶ νὰ μὲ μάθεις πῶς νὰ ζῆσω; Ἐγὼ τὴ χαίρομαι, βρέ, τὴ ζωὴ μου. Τρώγω καλὰ, πίνω καλὰ καὶ δὲν ἀφίνω ἐφτυχία πού νὰ μὴν τὴν ἀπολάψω. Ἐσ' εἶσαι γιὰ τὸν ἄλλον κόσμο. Τὶ τὰ θὲς λοιπὸν τὰ ἔχει καὶ τὰ καλὰ σ' ἀφτόνα; Δὲ σοῦ πρέπουνε.

— Συλλογίσου, κύρ Γιάννη, πού θὰ πεθάνωμὲ μιὰ μέρα καὶ θὰ δώκεις λόγο στὸ θεὸ γι' ἀφτά πού κάνεις.

— Σὰν πεθάνω, φωτιὰ νὰ τὰ κάψει ὅλα! Τὰ σκαυλήγια πού θὰ μᾶς φᾶνε, ἐμένα, θὰ βροῦνε πλουσιοπάροχα νὰ φᾶνε, ἐμένα, θὰ βροῦνε μονάχα τὸ βρωμέπετό σου.

Νὰ μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ, δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς κ' ἐνῶ ὁ κύρ Γιάννης γίνηκε ὁ πλουσιώτερος τοῦ τόπου, ὁ κύρ Γιώργης κατάντησε φτωχὸς, πεντάφτωχος ἀπὸ τὴν καλοσύνη του καὶ τὴν πλεονεξία τοῦ γειτόνου του.

Μιὰ μέρα πού ζητιάνεψε σπίτι σπίτι καὶ δὲν τοῦ δώκανε μήτε ἀπόκομα φωμιοῦ νὰ φάει, κάθισε βασιγιστισμένος σὲ μιὰ ξερὴ πέτρα ὄξω ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ εἶπε.

— Θεὸ μου, γλύτωσέ με ἀπὸ ἀφτό τὸν κόσμο. Πάρε με στὴ βασιλεία σου.

Ἐνας καθαλάρης πού ἐρχότανε τὸν εἶδε. Στάθηκε καὶ τὸν ρώτησε.

— Τὶ ἔχεις, πατριώτη;

— Μοίρασα στοὺς φτωχοὺς τὰ ὑπάρχοντά μου, ἄλλα μου κλέψανε· καὶ τώρα θέλω νὰ πεθάνω, τοῦ ἀπάντησε ὁ κύρ Γιώργης.

Ὁ καθαλάρης καταίθασε ἀπὸ τὸ δισάκι του μιὰ ζυγαριὰ καὶ βάζοντας τὸν κύρ Γιώργη ἀπάνω τόνε ζύγισσε.

— Πῶ! πῶ! εὐλογημένε, εἶπε. Δὲ ζυγιάζεις μήτε ἕνα δράμι. Εἶσαι ὀλότεια λειψός.

— Τὶ νὰ σοῦ κάμω, ἀφεντικό, εἶπε ὁ κύρ Γιώργης. Ὁ γείτονάς μου ὁ κύρ Γιάννης μὲ κατὰκλεψε. Δὲ μὴ ἀφῆκε τίποτα.

— Ἐλα μαζί μου, εἶπε ὁ καθαλάρης.

Καὶ τραβήξανε γιὰ τὸ χωριὸ.

— Νάτονα!

Εἶπε ὁ κύρ Γιώργης μπαίνοντας στὸ χωριὸ σὰν εἶδε τὸν κύρ Γιάννη πού καθότανε στὸν καφενὲ κ' ἔπινε τὸ ναργίλε του.

Ὁ καθαλάρης κατὰίθηκε ἀπὸ τὸ ἄλογό του καὶ πιάνοντας τὸν κύρ Γιάννη ἀπὸ τὸ χεῖρ:

— Ἐλα δῶ, ἐσύ, τοῦ εἶπε, νὰ σὲ ζυγιάσω.

— Ποιὸς εἶσαι σὺ καὶ μὲ τί δικαίωμα μ' ἀγιάζεις; εἶπε ὁ κύρ Γιάννης.

— Εἶμαι ὁ ἀρχοντας τοῦ τόπου σας.

— Δεῖξε μου τὴ βούλα σου.

Ὁ καθαλάρης ἔβγαλε ἀπὸ ἕνα μεταξωτὸ πουγι γιὰ τὴ χρουστὴ βούλα. Σὰν τὴν εἶδε ὁ κύρ Γιάννης φοβήθηκε καὶ εἶπε μὲς τὸ νοῦ του:

— Τὶ νὰ θέλει τάχα ἀφτός μὲ τὸ ζύγιασμά του;

Μὰ στάθηκε στὸν ἀρχοντα μπροστὰ καὶ ζυγιάστηκε. Κ' ἔβλεπε καὶ τὴ ζυγαριὰ μὲ τὰ δύο του τὰ μάτια μὴ γελαστῆ.

— Πῶ! πῶ! εἶπε ὁ καθαλάρης, σὰν τόνε ζύγισσε. Ἐσὺ βαρεῖς πολὺ. Εἶσαι παραπάνω ἀπ' ὅ,τι πρέπει. Γλήγορα νὰ δώκεις τοῦ κύρ Γιώργη ὅ,τι τοῦ λείπει γιὰ νὰρτετε σὲ ἀναλογία.

— Δὲ θέλω τίποτα, ἐφώναξε ὁ κύρ Γιώργης. Ἐφκαριστῶ, ἀφεντικό. Ἐγὼ θὰ ἔβρω στὸν ἄλλο κόσμο. Θὰ μοῦ τὰ δώκει ὁ θεός.

— Δὲ δίνω τίποτα, εἶπε ὁ κύρ Γιάννης. Ἐγὼ τᾶκαμα μὲ τὸν ἴδρω μου. Ἄς εἶναι καλὰ ὁ θεός πού μοῦ τᾶδωκε.

Ὁ καθαλάρης κοίταξε περίεργος τοὺς δύο γειτόνους. Πρῶτη φορὰ ἐρχότανε νὰ κάμει ἐπιθεώρηση στὸν τόπο καὶ δὲ καταλάβαινε τί θένε νὰ ποῦνε.

— Τὶ λέτε, βρέ χαμήνοι; τοὺς εἶπε. Ποιὸς θεός;

— Ὁ Ἀπάνω, ἀπάντησε ὁ κύρ Γιώργης.

— Ὁ Κάτω, φώναξε ὁ κύρ Γιάννης.

Ὁ καθαλάρης γέλασε.

— Ἐλάτε δῶ, εἶπε στοὺς δύο γειτόνους. Εἶδτε ποτέ σας τοὺς θεοὺς αὐτοὺς; Ὅχι. Μάθετε λοιπὸν πού ἐκεῖνος πού ἔκαμε τὸν κόσμο μήτ' ἐγὼ, μήτε σεῖς, μήτε κανένας τόνε ξέρετε. Ὅμως ὅλα ἔχουν τάξη καὶ νόμο στὸν κόσμο. Καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, κ' ἡ ζυπνάδα κ' ἡ κουταμάρα, κ' ὁ πλοῦτος κ' ἡ φτώχεια. Ἄλλοιως δὲ θὰ γινόσαστε καὶ δὲ θὰ ζούσαστε μαζί. Ἐγὼ λοιπὸν ὁ φυλακτόρας τῆς τάξης καὶ τοῦ νόμου σας διαταζῶ γλήγορα ν' ἀφῆκετε ἄσυχους τοὺς θεοὺς καὶ νὰ βολέψετε τίς δουλιᾶς σας. Ἐσὺ κύρ Γιάννη, θὰ δώκεις ἀμέσως στὸν κύρ Γιώργη ὅσα τοῦ πῆρες καὶ θὰ τὸν βοηθᾶς κι ὅλας σὰν ἔχει τὴν ἀνάγκη σου. Κ' ἐσὺ κύρ Γιώργη πιάσε νὰ δουλέψεις καὶ νὰ μὴ σκορπᾶς σὲ χασομέρηδες τὸ ἔχει σου. Γ.κπὶ, καημένοι μου, τὴ βλέπετε τὴ ζυγαριὰ; Ἀφτὴ εἶναι ἡ τάξη καὶ ὁ νόμος τῆς ζωῆς. Ὅταν ξανάρτω κ' ἔβρω πού ὁ ἕνας πῆρε τᾶλλονοῦ τὸ δίκιο, ἔχει καὶ φυλακὴ καὶ ἄλλες τιμωρίες πιδ βαριᾶς γιὰ νὰ σᾶς τιμωρήσω.

— Τὸ λοιπὸν ἔχει κι ἄλλο κόσμο; ρώτηξε ὁ κύρ Γιάννης.

— Τὸ λοιπὸν δὲν ἔχει ἄλλο κόσμο; ρώτηξε ὁ κύρ Γιώργης.

— Ἀφτό δουλιὰ δικὴ σας δὲν εἶναι, ἀπάντησε ὁ καθαλάρης. Οὔτε καὶ νὰ χάνετε καιρὸ νὰ σπάτε τὸ κεφάλι σας. Ἐσεῖς κοιτάζετε νὰ ζήσετε μὲ τάξη καὶ μ' ἀγάπη σ' ἀφτό τὸν κόσμο καὶ τὰ μελλούμενα εἶναι ἄλλοιοῦ δουλιὰ.

Ὁ κύρ Γιάννης κοίταξε τὸν κύρ Γιώργη καὶ τοῦ εἶπε.

— Βλάκα! Δὲ σοῦ λεγα πού πρέπει νὰ δουλέψεις καὶ νὰ ζεῖς καλὰ;

— Κ' ἐγὼ, δὲ σοῦ λεγα πού δὲν πρέπει νὰ πέρνετε τ' ἄλλοιοῦ τὸ δίκιο;

Δεκαπρῶτο τοῦ Ἰουνίου 1905.

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΦΥΤΙΑΝΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ

ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82